

RELAȚIA EVOLUȚIE ECONOMICĂ – MEDIU AMBIANT ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

Angela DOLGOPOL

Catedra Economie Generală și Relații Economice Internaționale

La civilisation est en grande partie responsable de la destruction de la Terre. Ecologistes et scientifiques affirment que l'avenir est gravement menacé par la surexploitation des ressources, et ils se réunissent afin de proposer de nouvelles mesures de gestion de ce problème.

Problemele mediului ambiant nu pot fi abordate în întreaga lor profunzime și complexitate, iar soluțiile cele mai optimale nu pot fi formulate decât prin referire directă și permanentă la problematica vastă a dezvoltării. Mediul ambiant și dezvoltarea economică sunt indisolubile. Primul reprezintă spațiul în care locuim cu toții, iar dezvoltarea este ceea ce noi efectuăm pentru a îmbunătăți soarta noastră în acest mediu.

Tipul de dezvoltare economică preponderent cantitativă a cunoscut timp de secole o extindere în întreaga lume. El se bazează pe tehnologii liniare, mari consumatori de materii prime și energie. „*Accelerarea degradării naturii*”, indică Jacques Attali și Marc Guillaume, *nu este un hazard. Ea este datorată naturii dezvoltării societăților cele mai dezvoltate. Fiecare din caracteristicile lor provoacă un tip de agresiune contra mediului*” [1]. Dintre aceste caracteristici prezentate de cei doi economiști pot fi enumerate: **o societate de consum**, în care bunurile cele mai utilizate au o durată de viață din ce în ce mai scurtă, ceea ce provoacă acumularea de deșeuri și stimularea artificială a procesului de producție; **o societate de competiție** ce presupune acumularea crescândă de bunuri de producție, sporirea productivității și, deci, utilizarea accelerată a resurselor naturale disponibile, dintre care unele sunt din ce în ce mai rare; **o societate de concentrare** unde puterea politică se concentrează, în timp ce unitățile economice creează condițiile aglomerărilor urbane, îndepărtării omului de natură; **o societate inegalitară**, în care bogații și săracii resimt destul de diferit consecințele creșterii și, în particular, degradarea mediului și a condițiilor de viață.

Legătura dintre dezvoltarea economică și mediul ambiant a fost percepută și, în special, luată în calcul destul de greu. Ea reprezintă un revers al lucrurilor ce intră mai puțin în sfera preocupărilor curente ale căror efecte erau pe termen mediu și lung. Aceasta a generat și apoi a accentuat antagonismul dintre om și mediul natural. Astfel, s-au produs dereglări în ciclul de creare și consumare a bunurilor obținute. În condițiile actuale putem vorbi de o contradicție tot mai evidentă dintre o anumită orientare a dezvoltării economice și cerințele menținerii echilibrului mediului ambiant.

În pofida faptului că industrializarea a exercitat de-a lungul timpului influențe favorabile incontestabile asupra progresului economico-social al popoarelor, aceasta treptat a generat o serie de consecințe negative, neprevăzute și neluate în calcul. Aceste consecințe au devenit mai evidente în țările în care tipul respectiv de creștere a depășit faza de dezvoltare matură, iar poluarea tinde să atingă pragul de tolerabilitate al echilibrului mediului ambiant. Practica a demonstrat că între o anumită manieră de concepere a industrializării, de stimulare a progresului tehnic și a celui economico-social nu numai că nu există o concordanță efectivă, dar mai frecvent ele, într-un fel sau altul, se opun. Deși acestea au condus la performanțe tehnice și tehnologice considerabile, ele au pierderi de materii prime și energie cu efecte grave asupra mediului ambiant.

Tipul actual de dezvoltare economică, bazat pe tehnologii care iroiesc (consumă) cantități importante de materii prime și energie, este responsabil în mare măsură de dificultățile contemporane.

Se are în vedere în primul rând faptul că nu s-a urmărit valorificarea tuturor componentelor din materia primă intrată în procesele tehnologice. Consecința s-a manifestat în faptul că o serie de materii prime se utilizează în procesele industriale respective în procente mici, iar marea masă a acestora se depozitează ca reziduuri, sau se revărsă în ape ori atmosferă. În unele cazuri se exploatează minereuri cu un conținut în substanța utilă de 1%, de unde rezultă sute de mii de tone care devin reziduuri. Fiind dispersate în mediu, acestea reprezintă nu numai pierderi de potențial energetic și de materie primă, ci exercită influențe nefaste în timp și spațiu asupra climatului, sporesc coroziunea și accelerează uzura mașinilor, utilajelor, instalațiilor etc. În al doilea rând, tipul de dezvoltare preponderent cantitativ s-a dovedit a fi mare consumator de materii prime și

resurse minerale neregenerabile, ceea ce a determinat posibilitatea epuizării într-un interval de timp a bazei de resurse eficient exploatabile. În al treilea rând, agricultura și utilajele sale excesiv de specializate, cu cantitățile sale mari de îngrășăminte chimice, insecticide și erbicide, a devenit atât un domeniu consumator de energie și substanțe minerale neregenerabile, cât și o sursă principală de degradare a solului. În al patrulea rând, marea industrie a antrenat și concentrarea populației în mari aglomerări urbane care a dus la apariția unui număr mare de agenți poluanți.

Tehnica și tehnologia disponibile astăzi au fost concepute într-o etapă istorică a energiei ieftine și a materiilor prime abundente. De aceea, nu a fost luată în considerație cerința – atât de importantă acum – de a economisi și recupera energia și materiile prime.

Din aceste motive, în rândurile oamenilor de știință, ale oamenilor politici, ale populației în ansamblu s-a format treptat convingerea că în condițiile civilizației contemporane activitatea economică presupune nu numai preocuparea de a spori volumul și calitatea bunurilor materiale, a serviciilor, dar și o grijă crescândă pentru protejarea mediului înconjurător.

Devine tot mai evident faptul că, în condițiile unui mediu puternic degradat și poluat, un standard de viață, fie el și ridicat, își pierde orice sens. În asemenea circumstanțe este necesară elaborarea și adoptarea unei politici economice de largă perspectivă. În cadrul ei urmează să-și găsească locul o strategie ecologică concretizată în acțiuni speciale de protejare a mediului ambiant, integrate în programe de dezvoltare economică. Este oportună crearea unor mecanisme economico-sociale de îndeplinire a acestor programe, precum și realizarea unui cadru legislativ-instituțional adecvat.

Devine astfel necesar studiul acestor fenomene în cadrul unei discipline care să îmbine armonios elementele de bază ale economiei cu sfera protecției mediului, care din punct de vedere didactic se numește *economia mediului*.

Se impune schimbarea concepției întreprinzătorului asupra fenomenului dezvoltării, abandonarea atitudinii tehnice și simpliste cu privire la creșterea economică. O viziune realistă asupra limitelor în cadrul cărora el poate desfășura activități economice este absolut necesară pentru a se putea menține un echilibru între doleanțele și posibilitățile reale ale societății. Dintre căile de acțiune la acest nivel pot fi menționate:

✓ Crearea de tehnici și tehnologii reciclabile, capabile, pe de o parte, să utilizeze mai eficient resursele naturale, să permită substituirea unor resurse epuizabile cu resurse neregenerabile, iar, pe de altă parte, să evite degradarea mediului ambiant.

✓ Încă din faza de cercetare-proiectare a noilor unități, a produselor și serviciilor trebuie să se facă totul pentru eliminarea cauzelor ce antrenează degradarea mediului înconjurător.

✓ Luarea în considerație a costurilor suplimentare implicate de protecția mediului, avându-se în vedere că cheltuielile de prevenire a degradării factorilor de mediu sunt mai mici decât cele de combatere a acestui fenomen.

✓ Îmbunătățirea calității produselor, adoptarea unor soluții de construcție modulară, care să permită înlocuirea ușoară a elementelor uzate fizic sau moral în vederea prelungirii duratei de activitate utilă a acestora și evitării deteriorării mediului înconjurător.

✓ Regândirea agriculturii, transporturilor, construcțiilor etc. în termenii sistemelor economice viabile din punct de vedere ecologic prin valorificarea superioară a resurselor specifice existente în fiecare ecosistem și utilizarea corectă, amplă a realizărilor științifice.

Protecția mediului trebuie să devină o prioritate națională pentru toate statele lumii. Dezechilibrarea mediului ambiant este un fenomen cu consecințe grave asupra naturii și asupra membrilor societății. De aceea, statele naționale trebuie să întreprindă măsuri pentru combaterea și atenuarea consecințelor poluării mediului ambiant.

Referințe:

1. Attali J., Guillaume M. L'anti-economique. - Paris: PUF, 1974.

Prezentat la 05.10.2007